

ARUBA

EXAMEN MAVO 2017

Tijdvak 1
Woensdag, 10 mei
7:30 - 8:30

ECONOMIE

Opgavenblad

Dit examen bestaat uit **25** vragen.
Voor dit examen zijn maximaal **37** punten te behalen.
Dit examen bestaat uit **8** bladzijden, inclusief voorblad.
Bij dit examen hoort ook een **werkblad**.

Voor elk vraagnummer staat hoeveel punten met een goed antwoord behaald kunnen worden.

AANWIJZINGEN

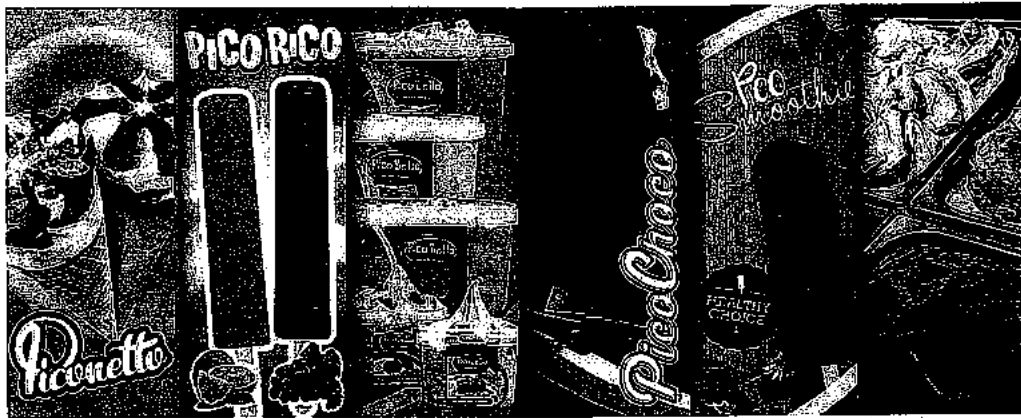
■ **Meerkeuzevragen**

Omcirkel alleen de hoofdletter van het goede antwoord.

□ **Open vragen**

- Geef niet méér antwoorden dan er worden gevraagd. Als er bijvoorbeeld twee redenen worden gevraagd, geef er dan twee en niet méér. Alleen de eerste twee redenen kunnen punten opleveren.
- Vermeld altijd de berekening, als een berekening gevraagd wordt. Als een gedeelte van de berekening goed is, kan dat punten opleveren. Een goede uitkomst zonder berekening levert geen punten op.
- Vermeld bij een berekening altijd welke grootheid berekend wordt.
- Geef de uitkomst van een berekening ook altijd aan met de juiste eenheid.
- Een foutief antwoord wordt altijd doorgestreept of tussenhaakjes(..) gezet.
- Het gebruik van correctievloeistof en correctietape is niet toegestaan.

Informatiebron 1 "Er is altijd tijd voor een Pico Bello"

Het ijsavontuur van Pico Bello begon in 1991. In 2005 hebben we ons eigen gebouw gebouwd in Schotlandstraat. Pico Bello produceert de volgende producten: Piconetto, Pico Rico, Pico Choco, Pico Smoothie en schepijs.

De bovenvermelde foto behoort tot reclame die Pico Bello maakt voor haar bedrijf.

- 1p ■ 1. Er zijn drie soorten reclame. Onder welke soort reclame valt bovenvermelde foto?
- A Commerciële reclame
 - B Ideële reclame
 - C Misleidende reclame
 - D Promotie reclame

Bij marketing spreken we over de 4 marketinginstrumenten. Plaatsbeleid is één (1) van de marketinginstrumenten.

- 1p □ 2. Leg uit wat het marketinginstrument "Plaatsbeleid" inhoudt.
- 1p ■ 3. Over welke marketinginstrumenten is er in informatiebron 1 sprake?
- A Plaatsbeleid en promotiebeleid
 - B Prijsbeleid en productbeleid
 - C Productbeleid en promotiebeleid
 - D Promotiebeleid en prijsbeleid
- 1p ■ 4. Onder welke sector valt de ijsfabriek Pico Bello?
- A Primaire sector
 - B Quartaire sector
 - C Secundaire sector
 - D Tertiaire sector

De laatste tijd is een stijgende vraag naar ijs van Pico Bello. Hierdoor kan er sprake zijn van een stijgende arbeidsproductiviteit. Indien er sprake is van een stijgende arbeidsproductiviteit kunnen er voor- en nadelen voor Pico Bello ontstaan.

1p □ 5. Noem één (1) voordeel voor Pico Bello bij een stijgende arbeidsproductiviteit.

1p □ 6. Noem één (1) nadeel voor Pico Bello bij een stijgende arbeidsproductiviteit.

Bij een samenleving is er sprake van maatschappelijke kosten. Doordat de vraag naar ijs stijgt, brengt dit toch kosten met zich mee voor de overheid en Pico Bello.

Ondervermelde gevallen geven de oorzaak aan die leiden tot maatschappelijke kosten.

1. Vraag naar ijs stijgt.
2. Stress onder werknemers, ziekteverzuim neemt toe.
3. Toenemende verkeersdruk door meer afleveringen aan winkeliers.
4. Pico Bello gaat meer ijs produceren.
5. Milieuschade neemt toe door meer afval die geproduceerd wordt
6. AZV kosten stijgen

1p ■ 7. Kies de juiste volgorde om aan te geven hoe een stijging van de vraag naar ijs, kan leiden tot een stijging van de AZV kosten.

- A 1 - 3 - 4 - 2 - 5 - 6
B 1 - 4 - 3 - 5 - 2 - 6
C 1 - 2 - 4 - 5 - 3 - 6
D 1 - 4 - 5 - 3 - 2 - 6

Men spreekt van primaire en luxe behoeften. Ook spreekt men van verschillende soorten goederen.

1p ■ 8. Onder welke behoefte en goederen valt ijs uit informatiebron 1?

A Primaire behoefte, schaarse goederen en verbruiksgoederen
B Luxe behoefte, schaarse goederen en verbruiksgoederen
C Primaire behoefte, vrije goederen en verbruiksgoederen
D Luxe behoefte, vrije goederen en verbruiksgoederen
E Primaire behoefte, schaarse goederen en gebruiksgoederen
F Luxe behoefte en vrije goederen en gebruiksgoederen

In een bedrijfskolom zijn er verschillende bedrijfstakken.

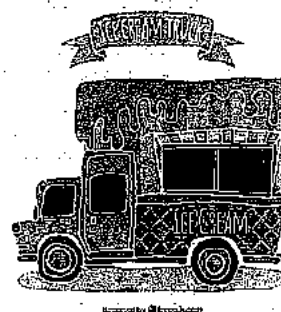
De bedrijfskolom van ijs heeft de volgende bedrijfstakken:

Consument, Importbedrijf grondstoffen, Melkveehouder, Kleinhandel, Ijsfabriek.

2p ■ 9. Maak de bedrijfskolom voor ijs.

Door de stijging van de vraag naar ijs, wil de directie van Pico Bello een koelwagen kopen, dit om de producten aan de supermarkten en andere verkooplocaties te leveren. Voordat een besluit wordt genomen, wordt de kilometerprijs van de oude koelwagen berekend.

De kosten zijn voor het jaar 2016:
Olieverversen Afl. 300,- per 6.000 km
Afschrijving koelwagen Afl. 1.200,- per jaar
Motorrijtuigenbelasting en verzekering Afl. 650,- per jaar
Diesel Afl. 0,15 per km
Banden Afl. 844,- per 26.000 km

De koelwagen heeft in het jaar 2016 36.000 km gereden.

- 5p □ **10.** Bereken de kilometerprijs van de koelwagen voor het jaar 2016, gesplitst naar constante en variabele kosten.

In het jaar 2017 verwacht men 42.000 km totaal te rijden.

- 2p □ **11.** Bereken de kilometerprijs van de koelwagen voor het jaar 2017 als de constante kosten gelijk blijven.

Voor de nieuwe koelwagen heeft Pico Bello een chauffeur nodig. De Human Resource Manager plaatst een vacature in de krant.

- 1p ■ **12.** Is er bij Pico Bello sprake van vraag naar arbeid of aanbod van arbeid?
- A Aanbod van arbeid, want hij heeft een chauffeur nodig.
 - B Aanbod van arbeid, want er zijn mensen die werk zoeken.
 - C Vraag naar arbeid, want hij heeft een chauffeur nodig.
 - D Vraag naar arbeid, want er zijn mensen die werk zoeken.

Samuel heeft geluk, na twee maanden thuis te hebben gezeten, krijgt hij de baan als nieuwe chauffeur bij Pico Bello.

Stellingen:

- I Werkloosheid is wanneer het aanbod van arbeid kleiner is dan de vraag naar arbeid.
- II Doordat Samuel werk heeft gekregen is de werkgelegenheid toegenomen en de werkloosheid afgenomen.

- 1p ■ **13.** Welke stelling(en) is (zijn) juist?
- A Stelling I is juist.
 - B Stelling II is juist.
 - C Beide stellingen zijn juist.
 - D Beide stellingen zijn onjuist.

Samuel is tevreden met zijn nieuwe baan bij Pico Bello. Hij heeft nu minder zorgen en kan al zijn uitgaven en kosten betalen.

- 1p ■ 14. Geef aan welke van onderstaande stellingen voor Samuel van toepassing is:
- A Samuel zijn welvaart is gedaald, welstand gedaald en welzijn gedaald.
 - B Samuel zijn welvaart is gedaald, welstand gestegen en welzijn gestegen.
 - C Samuel zijn welvaart is gestegen, welstand gedaald en welzijn gedaald.
 - D Samuel zijn welvaart is gestegen, welstand gestegen en welzijn gestegen.

Omdat de vraag naar ijs is gestegen gaat Pico Bello nog een verpakkingsmachine aanschaffen, maar heeft hiervoor geen extra personeel nodig. Want deze nieuwe machine kan vooraf geprogrammeerd worden waardoor het verpakken van de ijsjes vanzelf gaat.

- 1p ■ 15. Hier is er sprake van:
- A automatisering en de productie wordt arbeidsintensiever.
 - B mechanisatie en de productie wordt arbeidsintensiever.
 - C automatisering en de productie wordt kapitaalintensiever.
 - D mechanisatie en de productie wordt kapitaalintensiever.
-

TIARA AIR FAILLIET

INFORMATIEBRON 2

Gerecht verklaart Tiara Air failliet

Oranjestad 28 november 2016-Het Gerecht in Eerste Aanlag heeft vanochtend vliegmaatschappij Tiara Air failliet verklaard. Dit, gezien het feit dat de maatschappij is opgehouden zijn verplichtingen te betalen.

De maatschappij heeft al sinds 2013 financiële problemen. Ze waren toen genoodzaakt om de helft van het personeel te ontslaan. Van de overgebleven werknemers hebben zo'n vijftig medewerkers van, januari tot juli 2014, geen salaris gekregen. Sommigen konden daardoor hun rekeningen niet betalen. Ze staan nu op de lijst van slechte betalers (wanbetalers) bij verschillende banken. Op 11 april 2016 vloog Tiara Air weer voor het eerst naar Curaçao. Maar wegens het ontbreken van een radar in het vlieguitg konden ze geen andere vluchten meer uitvoeren. Oud-werknemers hebben nog minstens zes maanden salaris tegoed, exclusief vakantiegeld.

- 2p □ 16. Stel dat de werknemers van Tiara Air een CAO hebben gesloten. Kan een CAO de werknemers tegen faillissement beschermen? Motiveer je antwoord.

De sluiting van Tiara Air heeft gevolgen voor de Arubaanse maatschappij.

- 2p □ 17. Leidt de sluiting tot een toename van maatschappelijke baten of maatschappelijke kosten? Motiveer je antwoord.

Victor is sinds de sluiting van Tiara Air werkloos. De werkloosheid is toen op Aruba gestegen. Victor is nu 57 jaar oud en is nog steeds werkzoekende, maar heeft zich niet bij Departamento di Labor (DPL) ingeschreven.

- 1p ■ 18. Binnen welke soort werkloosheid valt Victor?
- A Conjunctuurwerkloosheid en seizoenwerkloosheid
 - B Frictie werkloosheid en structuurwerkloosheid
 - C Ouderenwerkloosheid en structuurwerkloosheid
 - D Ouderenwerkloosheid en verborgen werkloosheid

Victor is erg bezorgd. Het uitvallen van zijn salaris zorgt voor een verandering in zijn budget.

- 2p □ 19. Leg uit of deze verandering tot een budgetoverschot of budgettekort voor Victor zal leiden?

Victor heeft per 1 februari 2017 een baan gekregen bij Italy's Restaurant. Hij heeft daar een proeftijd van twee maanden. Hierna wordt hij aangenomen in vaste dienst.

Nu Victor een nieuwe baan heeft, heeft hij ook een inkomen. Hij kan nu ook geld sparen en of geld lenen.

- 2p □ 20. Noem twee spaarmotieven voor Victor.

Victor heeft enkele schulden die hij nog moet betalen, maar hij overweegt of hij een lening kan gaan sluiten voor een nieuwe airco. Deze lening kan hij in 18 termijnen aflossen. Elke termijn bedraagt Afl. 75,--.

- 1p □ 21. Geef Victor een verstandig advies.

- 1p □ 22. Uit welke twee onderdelen bestaat een termijn van een lening?

Op jouw advies gaat Victor ook een budget samenstellen om zeker te zijn wat hij moet doen. Hier volgen zijn maandelijkse uitgaven/kosten en inkomsten:

Huurkosten Afl. 980,--

Huisvestingskosten Afl. 235,--

Salaris Afl. 1.875,--

Autokosten/verzekering Afl. 180,--

Bijbaan: Tuinschoonmaak werkzaamheden Afl. 400,--

Inkopen: supermarkt Afl. 735,--

- 3p □ 23. Stel het budget voor Victor samen en geef met behulp van een berekening aan of hij de lening kan sluiten.

Victor gaat een 12.000 btu airco kopen bij Unicon en gaat deze in 18 termijnen aflossen. Victor zal direct eigenaar worden van deze aankoop. Er is hier sprake van consumptief krediet.

- 1p ■ 24. Van welk consumptief krediet is er hier sprake?

- A Huurkoop
- B Kopen op afbetaling
- C Leasen
- D Persoonlijke lening

- 1p ■ 25. Onder welke soort uitgaven valt het kopen van een airco?

- A Dagelijkse uitgaven
- B Incidentele uitgaven
- C Persoonlijke lasten
- D Vaste lasten

ARUBA

EXAMEN MAVO

2017

Tijdvak 1
Woensdag, 10 mei
7:30 - 8:30

ECONOMIE

Werkblad

Naam: _____
Examen nummer: _____

Aantal behaalde punten
Deelcijfer Economie
Eindcijfer Eco/M&O	

ECONOMIE EN ARBEID

1p ■ 1 Kies één antwoord.
A B C D

1p □ 2

1p ■ 3 Kies één antwoord.
A B C D

1p ■ 4 Kies één antwoord.
A B C D

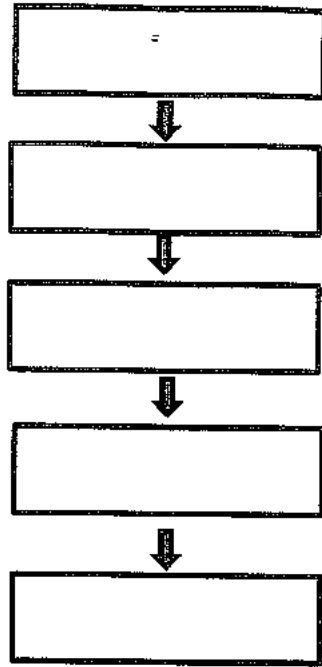
1p □ 5

1p □ 6

1p ■ 7 Kies één antwoord.
A B C D

1p ■ 8 Kies één antwoord.
A B C D E F

2p ■ 9

5p □ 10

2p □ 11

1p ■ 12 Kies één antwoord.
A B C D

1p ■ 13 Kies één antwoord.
A B C D

1p ■ 14 Kies één antwoord.
A B C D

1p ■ 15 Kies één antwoord.
A B C D

TIARA AIR FAILLIET

2p □ 16

2p □ 17

1p □ 18 Kies één antwoord.
A B C D

2p □ 19

2p □ 20

1p □ 21

1p □ 22

3p 23

Inkomsten	Uitgaven
Totale inkomsten	Totale uitgaven
Over / Tekort	

1p ■ 24 Kies één antwoord.

A B C D

1p ■ 25 Kies één antwoord.

A B C D

ERRATUM VOOR HET EXAMEN EC/M&O MAVO 2017

Examen mavo Ec/M&O tijdvak I, 2017
Datum afname: 10 mei 2017

Bij de correctie van dit onderdeel dient rekening te worden gehouden met het volgende:

Onderdeel Economie

Vraag 2

De opmerking:

"Antwoorden in dezelfde strekking dienen ook goed gerekend te worden." ontbreekt in het correctiemodel.

Vraag 3

Indien de kandidaat alternatief A heeft beantwoord ook goed rekenen, omdat er in de vraag een inleiding ontbreekt.

Vraag 7

Het juiste alternatief is niet bij deze vraag vermeld. Aan alle kandidaten dienen het volle aantal punten i.d.g. 1 toegekend worden

Onderdeel M&O

Bij de boekingsstempels vraag 4 t/m 12

- Als de kandidaat de boekingsdatum en/of boekingsstuknummer verzuimd heeft te vermelden dient er eenmalig één scorepunt afgetrokken te worden.
- Als de kandidaat de rekeningnummers of rekeningnamen verzuimd heeft te vermelden dient er eenmalig één scorepunt afgetrokken te worden.

Vraag 4

Als de kandidaat de boeking correct heeft maar bij de bedragen het bedrag Afl. 32,50 heeft ingevuld in plaats van Afl. 390,00 dient er een scorepunt toegekend te worden.

Vraag 7

Als de kandidaat de boeking correct heeft maar bij de bedragen het bedrag Afl. 56,35 heeft ingevuld in plaats van Afl. 619,85 dient er een scorepunt toegekend te worden.

Vraag 13

De opmerking:

"Bij deze opgave dient rekening te worden gehouden met doorberekende fouten" ontbreekt in het correctiemodel.

Vraag 15

De opmerking:

"Antwoorden in dezelfde strekking dienen ook goed gerekend te worden." ontbreekt in het correctiemodel.

Vraag 23

Het juiste bedrag is Afl. 1.015,48 in plaats van Afl. 1.015,47.

Vraag 27

De opmerking:

"Antwoorden in dezelfde strekking dienen ook goed gerekend te worden." ontbreekt in het correctiemodel.

Vraag 28

De opmerking:

"Antwoorden in dezelfde strekking dienen ook goed gerekend te worden." ontbreekt in het correctiemodel.

Vraag 32

Ook goed rekenen als de kandidaat bij het berekenen van de brutowinst is uitgegaan van de percentage inkoopwaarde.

$100\% - 35\% = 65\%$

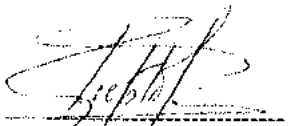

↑

$65:100 \times \text{Afl. } 14.000 = \text{Afl. } 9.100,--$

↓

Opgemaakt op: 17 mei 2017

Opgemaakt door:

ing. G. Voefstop
hoofd Examenbureau
mw. J. Lau
TCD Eco/M&O Mavo

ARUBA

EXAMEN MAVO 2017

Tijdvak 1
Woensdag, 10 mei
7:30 – 8:30

ECONOMIE

Correctie- voorschrift

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Vakspecifieke regels
- 4 Beoordelingsmodel
- 5 Inzenden scores
- 6 Bronvermeldingen

1 Regels voor de beoordeling voor het schooljaar 2016 - 2017

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de volgende regels.

Voor de beoordeling zijn de volgende regels van belang:

1. De directeur stelt zo spoedig mogelijk het door de kandidaten gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven en het proces-verbaal van het examen aan de examinerator ter hand.
2. De examinerator kijkt het werk zo spoedig mogelijk na, wijst er de onvolkomenheden in aan en geeft het werk aan de gecommiteerde.
3. De gecommiteerde beoordeelt het zo spoedig mogelijk en levert het resultaat van de beoordeling uiterlijk twee dagen voor de bekendmaking van de cesuur in.
4. Indien de commissie, belast met de vaststelling van de opgaven, bindende normen voor de beoordeling van het werk heeft opgesteld, passen de examinerator en de gecommiteerde deze bij hun beoordeling toe.
5. Indien voor een vak twee of meer examineratoren optreden, bepalen zij in onderling overleg de behaalde scores per vraag. Komen zij daarbij niet tot overeenstemming, dan wordt het geschil voorgelegd aan de voorzitter van de examencommissie van de desbetreffende school. De voorzitter van de examencommissie kan hierbij in overleg treden met de voorzitter van de gecommiteerden. De voorzitter van de gecommiteerden kan een derde onafhankelijke gecommiteerde aanwijzen. De beoordeling van de derde gecommiteerde wordt gemiddeld met de dichtstbijzijnde beoordeling van de examinerator en de eerste gecommiteerde.
6. De examinerator en gecommiteerde drukken hun beoordeling uit in een cijfer uit de schaal van cijfers 1 tot en met 10 met de daartussen liggende cijfers met één decimaal aan de hand van de omzettingstabel. De examinerator en gecommiteerde vermelden de door hen toegekende cijfers niet op het werk zelf, doch op een afzonderlijk vel papier.
7. De examinerator vult de vastgestelde cijfers voor het schriftelijk examen in op een lijst van cijfers, waarvan het model door de directeur van de Directie Onderwijs wordt vastgesteld. De examinerator en de gecommiteerde ondertekenen de lijst.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende regels van toepassing:

- 1 De examinerator tikt de digitale versie van het scoreblad in, verstrekt door het Examenbureau, de namen en/of nummers van **alle kandidaten** en het aan iedere kandidaat toegekende aantal scorepunten per vraag.
2. Voor het antwoord op een vraag worden door de examinerator en door de gecommiteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij 'n' het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die **geen gehele getallen** zijn, of een **score minder dan 0** zijn **niet toegestaan**.
3. Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
 - 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
 - 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
 - 3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
 - 3.4 indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
 - 3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
 - 3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;
 - 3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;
 - 3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, hoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen;
 - 3.9 indien een kandidaat op grond van een algemeen geldende woordbetekenis, zoals bijvoorbeeld vermeld in een woordenboek, een antwoord geeft dat vakinhoudelijk onjuist is, worden aan dat antwoord geen scorepunten toegekend, of tenminste niet de scorepunten die met de vakinhoudelijke onjuistheid gemoeid zijn.
4. Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de letter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Voor een juist antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal scorepunten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan één antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.

5. Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
6. Eenzelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
7. Indien de examinerator of de gecommiteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof het examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan het Examenbureau. Het is **niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel**. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.
8. Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.
9. Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen. Eerste en tweede corrector stellen de score van iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur. De directeur of een door hem aangewezen persoon stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer.

NB1 Het Examenbureau heeft de correctievoorschriften vastgesteld. De corrector mag **niet afwijken van het correctievoorschrift**.

NB2 Het aangeven van de onvolkomenheden op het werk en/of het noteren van de behaalde scores bij de vraag is toegestaan, maar niet verplicht.

NB3 Als het Examenbureau vaststelt dat een (centraal) examen een onvolkomenheid bevat, kan het besluiten tot een aanvulling op het correctievoorschrift. Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt zo spoedig mogelijk nadat de onvolkomenheid is vastgesteld in een erratum naar de directeur van de scholen gestuurd.

Soms komt een onvolkomenheid pas geruime tijd na de afname aan het licht. In geval dat het werk al naar de tweede corrector is gezonden, past de tweede corrector deze aanvulling op het correctievoorschrift toe.

Een onvolkomenheid kan ook op een tijdstip geconstateerd worden waarop een aanvulling op het correctievoorschrift te laat zou komen. In dat geval houdt het Examenbureau bij de vaststelling van de cesuur/N-term rekening met de onvolkomenheid.

3 Vakspecifieke regels

Voor dit examen **kunnen maximaal 37 scorepunten worden behaald**.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

ECONOMIE EN ARBEID (21 p)

1. ■ **Maximum score 1**
A
2. □ **Maximum score 1**
Waar je het product in de schappen kunt vinden of waar je het product kunt kopen (locatie).
3. ■ **Maximum score 1**
C
4. ■ **Maximum score 1**
C
5. □ **Maximum score 1**
Voordeel: de individuele baten stijgen of de individuele kosten dalen.
Opmerking:
Andere antwoorden in dezelfde strekking dienen ook goed gerekend te worden.
6. □ **Maximum score 1**
Nadeel: Meer stress onder de werknemers of werknemers zijn vaker ziek.
Opmerking:
Andere antwoorden in dezelfde strekking dienen ook goed gerekend te worden.
7. ■ **Maximum score 1**
D
8. ■ **Maximum score 1**
B

9. ■ **Maximum score 2**

Opmerking:

Bij elke fout een scorepunt aftrekken.

10. □ **Maximum score 5**

Constante kosten

Afschrijving	= Afl. 1.200	
Motorrijtuigbel. en verz.	= „ 650 +	
Totale constante kosten	Afl. 1.850	1

Variabele kosten

Diesel	Afl. 0,15	
Banden (844/26.000)	„ 0,03	1
Oliev.(300/6.000)	„ 0,05 +	1
Totale var.kn. per km.	Afl. 0,23	1

$$1.850/36.000 + 0,23 = 0,05 + 0,23 = \text{Afl. } 0,28 \quad 1$$

Of

Constante kosten

Afschrijving	= Afl. 1.200	
Motorrijtuigbel. en verz.	= „ 650 +	
Totale constante kosten	Afl. 1.850	1

Variabele kosten

Diesel	Afl. 0,15 x 36.000 =	5.400,--	1
Banden	„ 844,-- /26.000 x 36.000=	1.168,62	1
Olieversen	„ 300/6.000 x 36.000=	1.800,-- +	1
	Afl.	8.368,62	

$$\frac{1.850 + 8.368,62}{36.000 \text{ km}} = \text{Afl. } 0,28 \quad 1$$

Opmerking:

Bij deze opgave dient rekening te worden gehouden met doorberekende fouten.

11. □ **Maximum score 2**

Afl 1.850 : 42.000km= 0,04 1
 0,23 +
 Afl. 0,27 1

Of

Variabele kosten

Diesel	Afl. 0,15 x 42.000 =	6.300,--
Banden	„ 844,-- /26.000 x 42.000=	1.363,38
Olieverversen	„ 300/6.000 x 42.000=	2.100,-- +
	Afl.	9.763,38

$\frac{1.850 + 9.763,38}{42.000 \text{ km}} = \text{Afl. } 0,28$

Opmerking:

- Bij de tweede manier max. 2 pnt toekennen, elke fout is een scorepunt aftrekken.
- Bij deze opgave dient rekening te worden gehouden met doorberekende fouten.

12. ■ **Maximum score 1**

C

13. ■ **Maximum score 1**

D

14. ■ **Maximum score 1**

D

15. ■ **Maximum score 1**

C

TIARA AIR FAILLIET (16 p)

16. □ **Maximum score 2**

Nee. 1

In een CAO staan alleen afspraken tussen een werkgever en werknemers. Een faillissement kan leiden tot ontslag op staande voet en daartegen biedt een CAO geen bescherming. 1

Opmerking:

Andere antwoorden in dezelfde strekking dienen ook goed gerekend te worden.

17. □ **Maximum score 2**

Toename van maatschappelijke kosten. 1

Want er ontstaat werkloosheid. Als de werklozen niet snel een andere baan kunnen krijgen, gaan ze beroep doen op bijstandsuitkering. 1

Opmerking:

Andere antwoorden in dezelfde strekking dienen ook goed gerekend te worden

18. ■ **Maximum score 1**

D

19. □ **Maximum score 2**

Budgettekort.

1

Omdat het salaris wegvalt en zijn uitgaven zoals vaste lasten hetzelfde blijven.

1

20. □ **Maximum score 2**

1. Om later iets te kopen

2. Uit voorzorg, als iets onverwachts gebeurt

3. Om rente te ontvangen

Opmerking:

- Voor elke goede spaarmotief een scorepunt toekennen.
- De leerling heeft de keuze uit twee van de bovengenoemde antwoordmogelijkheden.
- De leerling mag hier geen voorbeelden opschrijven.

21. □ **Maximum score 1**

Hij heeft al enkele schulden en hij heeft pas een nieuwe baan. Het is niet verstandig om nu al een nieuwe lening te sluiten.

Of

Hij moet eerst een budget opstellen om te zien of hij de termijn kan terug betalen.

Opmerking:

Andere antwoorden in dezelfde strekking dienen ook goed gerekend te worden.

22. □ **Maximum score 1**

Uit aflossing en rente

23. □ **Maximum score 3**

Inkomsten		Uitgaven/kosten	
Salaris	Afl. 1.875,--	Huurkosten	Afl. 980,-
Tuinschoonmaak werkzaamheden	" 400,--+	Huisvestingskosten	" 235,-
Totale inkomsten	Afl. 2.275,-- (1p)	Autokosten/verzekering	" 180,-
		Inkopen supermarkt	" 735,-
			Afl. 2.130,- (1p)
Ja, Victor kan zijn lening afsluiten, hij houdt Afl. 145,-- over. (1p)			

24. ■ **Maximum score 1**

B

25. ■ **Maximum score 1**

B

5 Inzenden scores

De examiner verwerkt **na de eerste correctie** de scores van **alle kandidaten** in alfabetische volgorde in de digitale versie van het scoreblad. Dit scoreblad wordt door het Examenbureau verstrekt.

De examiner mailt dit ingevulde **voorlopige scoreblad**, nog **voordat het werk naar de gecommiteerde wordt gestuurd**, naar het Examenbureau.

Nadat de bespreking van het werk met de gecommiteerde heeft plaatsgevonden, past de examiner het voorlopige scoreblad aan en stuurt deze **definitieve versie** naar het Examenbureau.

Het Examenbureau analyseert de scores en **stelt de definitieve cesuur/N-term vast**.

Na vaststelling **ontvangen de directeuren van de scholen de omzettingstabel** voor het desbetreffende vak van het Examenbureau.

6 Bronvermeldingen

Informatiebron 1 www.picobelloaruba.com

Informatiebron 2 www.amigoediaruba.com 28 nov 16

ARUBA

Examen MAVO 2017

Tijdvak 1
Woensdag, 10 mei
8:30 – 10:30

Management en Organisatie

Opgavenblad

Dit examen bestaat uit **35** vragen.
Voor dit examen zijn maximaal **81** punten te behalen.
Dit examen bestaat uit **11** bladzijden, inclusief voorblad.
Bij dit examen hoort ook een **werkblad** en een **bijlage**.

Voor elk vraagnummer staat hoeveel punten met een goed antwoord behaald kunnen worden.

AANWIJZINGEN

Algemene regels

- Alleen schrijfgereedschappen, rekenmachine en als het nodig is liniaal of geodriehoek.
- Het gebruik van programmeerbare rekenmachines is **niet** toegestaan.
- Alleen **blauw** of **zwarte** pen is toegestaan.
- Er mag **niks** van de buurman worden geleend zonder toestemming van de toezichthouders.
- **Het gebruik van correctievloeistof en correctietape is niet toegestaan.**
- Na het maken van het examen, dienen **ALLE** opgavebladen ingeleverd te worden.
- Bij het inleveren van het examen dient het '**Werkblad**' dat nagekeken moet worden, geregistreerd te worden met handtekeningen van één van de toezichthouders en de kandidaat.

■ **Meerkeuzevragen**

- Schrijf alleen de hoofdletter van het goede antwoord op.
- Omcirkel het goede antwoord (voorbeeld 1).
- Als het nodig is, verbeter volgens de voorbeelden 2 of 3.

(1)

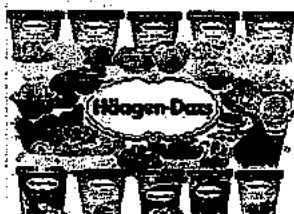
(2)

(3)

□ **Open vragen**

- Geef niet méér antwoorden dan er worden gevraagd. Als er bijvoorbeeld twee redenen worden gevraagd, geef er dan twee en niet méér. Alleen de eerste twee redenen kunnen punten opleveren.
- Vermeld altijd de berekening, als een berekening gevraagd wordt. Als een gedeelte van de berekening goed is, kan dat punten opleveren. Een goede uitkomst zonder berekening levert geen punten op.
- Geef de uitkomst van een berekening ook altijd met de juiste eenheid.
- Een foutief antwoord wordt altijd doorgestreept of tussenhaakjes(..) gezet.

De heer Jayrick Holmes heeft een ijszaak die Boca Dushi NV heet. Boca Dushi NV is gevestigd in Palm Beach, dichtbij de hotels. De zaak is gespecialiseerd in het verkoop van ijsjes van diverse merken zoals: Pico Bello, Häagen-Dazs en Ben & Jerry's. Omdat de merken vanuit verschillende werelddelen worden geïmporteerd, zijn de verkoopprijzen ook verschillend. De boekingsperiode loopt van januari t/m december.

BALANS EN GROOTBOEK

<i>Debet</i>	Beginbalans per 1 februari 2016 (in Afl.)		<i>Credit</i>
010 Gebouwen	220.000,--	050 Eigen vermogen	45.000,--
020 Inventaris	22.500,--	070 8,5% Hypothecaire lening	181.000,--
300 Voorraad Pico Bello	1.735,--	140 Crediteuren	40.225,--
310 Voorraad Häagen-Dazs	1.665,--		
320 Voorraad Ben & Jerry's	1.325,--		
100 Kas	400,--		
110 Bank	18.600,--		
Totaal	266.225,--	Totaal	266.225,--

Op 14 februari contant betaald aan IRG Agencies Afl. 314,-- voor factuurnummer IF-0813.

De heer Holmes heeft van zijn leverancier op 22 februari AMC Unicon twee vriezers gekocht voor een totaal bedrag van Afl. 3.410,-- factuurnummer IF-1973.

- 1p □ 1. Maak aan de hand van bovengenoemde feiten de grootboekrekening Kas. Open de grootboekrekening en verwerk de gegevens.
- 2p □ 2. Maak aan de hand van bovengenoemde feiten de grootboekrekening Crediteuren. Open de grootboekrekening en verwerk de gegevens.

Stelling 1: Een hulprekening van het eigen vermogen wordt gedebiteerd wanneer het eigen vermogen afneemt.

Stelling 2: Alle grootboekrekeningen worden aan het begin van elke maand geopend met gegevens van de beginbalans.

1p ■ 3. Welke van de bovenstaande stellingen is/zijn juist?

- A Stelling I is juist.
- B Stelling II is juist.
- C Beide stellingen zijn juist.
- D Beide stellingen zijn onjuist.

BOEKINGSSTEMPELS

Maak voor de afdeling administratie van Boca Dushi NV de boekingsstempels. Gebruik hiervoor de onderstaande boekingsstukken voor de maand juni 2016. Vermeld hierbij de rekeningnummers, rekeningnaam, datum en afkorting van de boekingsstukken. Gebruik de bijlage met het rekeningsschema.

- 2p □ 4. 02 juni Verkoopfactuur VF-0320
Verkocht op rekening aan Banco Amigo vakantiecamp 12 dozen Pico Bello ijs à Afl. 32,50 per doos.
- 3p □ 5. 04 juni Bankstuk B-1705
Betaald per bank, de telefoonnota Afl. 720,-- waarvan 1/5 deel voor het **woonhuis** is.
- 2p □ 6. 06 juni Kasstuk K-0422
Kasstorting aan het einde van de dag Afl. 345,--
- 2p □ 7. 10 juni Inkoopfactuur IF-2503
Factuur ontvangen van MiJu Trading International voor 11 gekochte dozen Ben & Jerry's ijs. Prijs per doos Afl. 56,35.

4p 8.

Bankrekeningafschrift nr. 2906			
Citibank NV L.G. Smith Boulevard 12 Oranjestad			
Aan Datum 16 juni 2016 Bankafschrift nr. 2906 Rekening nr. 20.03.95.21			
Vorig saldo	Nieuw saldo	Afgeschreven	Bijgeschreven
Afl. 7.323,-- credit	Afl. 6.058,-- credit	Afl. 2.000,--	Afl. 735,--
Boekdatum	Omschrijving	Debet	Credit
09 juni	AMC Unicon IF 1973	Afl. 2.000,--	
09 juni	Kasstorting		Afl. 345,--
09 juni	Banco Amigo vakantiecamp VF-0320		Afl. 390,--

2p 9.

		BOCA DUSHI NV Palm Beach 57-I Noord	
		Verzendbon 1-01	
Datum	20 juni 2016		
Klant	Rosita's Ice Cream Parlor		
Adres	Caya Bacator 17		
Aantal	Omschrijving	Bedrag	
5 dozen	Pico Bello ijs vanille	Afl. 156,25	
3 dozen	Pico Bello ijs chocola	93,75	
2 dozen	Pico Bello ijs rum raisin	62,50	
	Totaal	Afl. 312,50	

2p □ 10.

PICO BELLO Aruba	
Schotlandstraat 64 Oranjestad	
	
Aan: Boca Dushi NV Datum: 20 juni 2016 Inkoop-creditfactuur 0407	
Omschrijving Te veel ontvangen Pico Bello ijs vanille: 2 dozen à 25,--. Deze zijn teruggestuurd.	Bedrag Afl. 50,--
Totaal	Afl. 50,--

3p □ 11.

22 juni Diversen D-5

De heer Holmes verwerkt de volgende afschrijvingen van Boca Dushi NV over het 1e halfjaar van 2016:

- gebouwen Afl. 500,--
- inventaris Afl. 200,--

2p □ 12.

29 juni Kasstuk K-0407

Contant betaald de nota voor advertentiekosten Aruba Today Afl. 633,--.

KOLOMMENBALANS

Boca Dushi NV maakt aan het eind van elke maand een resultatenrekening en eindbalans. De proefbalans van Boca Dushi NV per 31 december 2016 ziet er als volgt uit (alle bedragen in Afl.):

PROEFBALANS

Rek. nummer	Grootboekrekening	Debet	Credit
010	Gebouwen	220.000	12.000
020	Inventaris	22.500	2.400
050	Eigen Vermogen		58.000
060	Privé	1.680	325
070	8,5% Hypothecaire lening		169.600
100	Kas	1.000	125
110	Bank	15.700	4.000
130	Debiteuren	19.300	10.350
140	Crediteuren		18.436
200	Geld onderweg	345	345
300	Voorraad Pico Bello	7.260	
310	Voorraad Häagen-Dazs	6.940	
320	Voorraad Ben & Jerry's	9.110	
400	Kostprijs Pico Bello	14.812	
410	Kostprijs Häagen-Dazs	13.815	
420	Kostprijs Ben & Jerry's	11.753	
430	Loonkosten	19.680	
440	Huisvestingskosten	1.010	
460	Reclamekosten	1.266	
470	Overige kosten	512	
480	Afschrijvingskosten	9.200	
490	Interestkosten	3.000	
800	Opbrengst Pico Bello		37.214
810	Opbrengst Häagen-Dazs		35.857
820	Opbrengst Ben & Jerry's		30.231
	Saldo Winst/Verlies		
	Totaal	378.883	378.883

15p □ 13. Maak de kolommenbalans voor Boca Dushi NV af.

3p □ 14. Geef de berekening van het nieuwe eigen vermogen op twee manieren.

1p □ 15. Bij een saldo verlies wordt het bedrag in de winstkolom van de resultatenrekening ingevuld. Leg uit waarom dat zo geboekt wordt.

INDEXCIJFERS

De verkoopafdeling gaat haar maandomzetten analyseren aan de hand van indexcijfers.

De maandomzetten van Boca Dushi NV in de eerste helft van 2016 waren:

Januari: Afl. 38.000,--	April: Afl. 44.400,--
Februari: Afl. 41.200,--	Mei: Afl. 39.160,--
Maart: Afl. 49.040,--	Juni: Afl. 54.120,--

- 1p □ 16. Boca Dushi NV verwacht in juli een indexcijfer van 191 voor de omzet. Bereken de verwachte omzet van juli als de basismaand januari is.
- 3p □ 17. Bereken het indexcijfer van de **gemiddelde maandomzet** voor de eerste helft van 2016 met de gemiddelde maandomzet van 2015 als basis. De jaaromzet van 2015 bedroeg Afl. 414.960,--. Afronden op helen.

AFSCHRIJVING

De heer Holmes koopt een grotere vriezer voor zijn producten. De aanschafwaarde bedraagt Afl. 36.000,--. De vermoedelijke levensduur is 7 jaar en de restwaarde wordt geschat op Afl. 3.000,--.

- 2p □ 18. Leg het verschil uit tussen economische levensduur en technische levensduur van een machine.
- 2p □ 19. Bereken de jaarlijkse afschrijving in procenten van de aanschafprijs. Afgerond op één (1) decimaal.
- De heer Holmes wil evalueren welke afschrijvingsmethode voor het bedrijf het voordeligst is.
- 3p □ 20. Bereken de boekwaarde na twee (2) jaar als er wordt afgeschreven volgens een vaste percentage van de boekwaarde. De gebruikte percentage is 13%.

1p ■ 21. Er zijn twee soorten afschrijvingsmethodes:

De methode afschrijven met een vast percentage van de aanschafprijs en de methode afschrijven met een vast percentage van de boekwaarde.

Stelling 1 Bij beide methodes wordt het afschrijvingspercentage over het eerste jaar van de aanschafwaarde berekend.

Stelling 2 Bij afschrijven met een vast percentage van de boekwaarde gebruikt men de formule: $\frac{\text{Aanschafprijs} - \text{Restwaarde}}{\text{Aantal jaren}}$

Welke stelling(en) is (zijn) juist?

- A Stelling I is juist.
- B Stelling II is juist.
- C Beide stellingen zijn juist.
- D Beide stellingen zijn onjuist.

VREEMDE VALUTA

De heer Holmes gaat naar een informatiebijeenkomst (zakenreis) van Ben & Jerry's in Australië.

Hij gaat naar de bank met Afl. 10.664,-- die hij wil omwisselen voor Australische dollars (AUD).

De koersen bij de bank zijn als volgt:
1,61 – 1,69 per stuk.

De bankkosten bedragen Afl. 4,75 per transactie.

3p □ 22. Bereken hoeveel Australische dollars de heer Holmes van de bank zal ontvangen.

Als de heer Holmes terugkomt van zijn zakenreis, heeft hij nog 10% van de gekochte AUD over. Hij wisselt bij de bank de overgebleven AUD weer om in Arubaanse florins. De koersen en bankkosten blijven onveranderd.

4p □ 23. Bereken hoeveel Arubaanse florins de heer Holmes van de bank ontvangt.

INTREST

Om zijn zaak te kunnen oprichten heeft de heer Holmes op 01 januari 2014 een hypothecaire lening afgesloten bij de Citibank . De hypotheek bedraagt 80% van de koopsom van het gebouw, de koopsom is Afl. 250.000,--. De rente bedraagt 8,5% en de hypothecaire lening wordt in 20 jaarlijkse gelijke termijnen afgelost.

- 1p □ **24.** Bereken het bedrag dat de heer Holmes bij de Banco Amigo leent.
- 1p □ **25.** Bereken het bedrag dat per termijn wordt afgelost.
- 2p □ **26.** Bereken hoeveel de heer Holmes aan het eind van het derde jaar heeft betaald aan rente.

ONDERNEMINGSVORMEN

Een van de managers, Robert Maduro, van Boca Dushi NV wil een zaak voor zichzelf beginnen. Het concept is een winkel gespecialiseerd in strandspullen zoals sandalen, duikbrillen en strandspeelgoed. Hij overweegt om de rechtsvorm éénmanszaak of maatschap te kiezen.

- 2p □ **27.** Valt een eenmanszaak onder een natuurlijk persoon of rechtspersoon? Motiveer je antwoord.
- 1p □ **28.** Leg uit waarom het voor Robert Maduro niet mogelijk is om voor een maatschap als rechtsvorm te kiezen.
- 1p □ **29.** Noem een nadeel van een eenmanszaak.

- 1p ■ **30.** Stel dat Robert Maduro voor een eenmanszaak kiest.
Wat voor soort belasting moet hij jaarlijks betalen?

- A Dividendbelasting
- B Inkomstenbelasting
- C Vennootschapsbelasting
- D Winstbelasting

In zijn vrije tijd is Robert Maduro coach van club Kids voetbal in Savaneta. De ouders van de voetballers dienen maandelijks een lidmaatschap van Afl. 50,-- te betalen.

- 1p ■ **31.** Bij welke ondernemingsvorm moet je lidmaatschap betalen?
- A BV
 - B Stichting
 - C Vereniging
 - D VOF

OMZET, KOSTEN EN WINST

Robert Maduro verwacht in het eerste kwartaal van 2017 een omzet te behalen van Afl. 14.000,--. De verwachte brutowinst is 35% van de omzet. Er wordt een nettowinst verwacht van Afl. 1.315,--.

2p ☐ 32. Bereken de inkoopwaarde door gebruik te maken van de brutowinst.

2p ☐ 33. Bereken de bedrijfskosten in procenten van de omzet. Afronden op 1 decimaal.

Het eigen vermogen van meneer Maduro was op 1 januari 2017 Afl. 17.000,--.
Aan het eind van het eerste kwartaal is het eigen vermogen Afl. 19.000,--.
De gewaardeerde rente is 2,5 %.

2p ☐ 34. Bereken de gewaardeerde rente.

Het rentepercentage is gewijzigd, hierdoor wordt de gewaardeerde rente gesteld op Afl 380,--.
Het gewaardeerde loon wordt gesteld op Afl 1.800,--.
De werkelijke nettowinst voor het eerste kwartaal is Afl 2.900,--.

1p ☐ 35. Bereken het bedrijfseconomisch resultaat.

EXAMEN MAVO

2017

Tijdvak 1
Woensdag, 10 mei
8:30 - 10:30

MANAGEMENT & ORGANISATIE

Werkblad

Naam:

Examen nummer:

Aantal behaalde punten
Deelcijfer M&O

Dit werkblad bestaat uit 11 bladzijden, inclusief voorblad.

BALANS EN GROOTBOEK

1p ☐ 1

KAS

Datum	Omschrijving	Debet	Credit

2p ☐ 2

CREDITEUREN

Datum	Omschrijving	Debet	Credit

1p ■ 3 Omcirkel het juiste antwoord.

A

B

C

D

BOEKINGSSTEMPELS

2p ☐ 4

Datum:		Boekingsstuk :	
Rek nr.	Grootboekrekening	Debet	Credit

3p ☐ 5

Datum:		Boekingsstuk :	
Rek nr.	Grootboekrekening	Debet	Credit

2p □ 6

Datum:		Boekingsstuk :	
Rek nr.	Grootboekrekening	Debet	Credit

2p □ 7

Datum:		Boekingsstuk :	
Rek nr.	Grootboekrekening	Debet	Credit

4p □ 8

Datum:		Boekingsstuk :	
Rek nr.	Grootboekrekening	Debet	Credit

2p □ 9

Datum:		Boekingsstuk :	
Rek nr.	Grootboekrekening	Debet	Credit

2p □ 10

Datum:		Boekingsstuk :	
Rek nr.	Grootboekrekening	Debet	Credit

3p □ 11

Datum:		Boekingsstuk :	
Rek nr.	Grootboekrekening	Debet	Credit

2p □ 12

Datum:		Boekingsstuk :	
Rek nr.	Grootboekrekening	Debet	Credit

KOLOMMENBALANS

13. SALDIBALANS RESULTATEN EINDBALANS

Rek Nr.	Grootboekreferentie	Saldo	Omzet	Komst	Opbrengsten	Debet	Credit
010	Gebouwen						
020	Inventaris						
050	Eigen Vermogen						
060	Privé						
070	8,5% Hypothecaire lening						
100	Kas						
110	Bank						
130	Debiteuren						
140	Crediteuren						
200	Geld onderweg						
300	Voorraad Pico Bello						
310	Voorraad Hâagen-Dazs						
320	Voorraad Ben & Jerry's						
400	Kostprijs Pico Bello						
410	Kostprijs Hâagen-Dazs						
420	Kostprijs Ben & Jerry's						
430	Loonkosten						
440	Huisvestingskosten						
460	Reclamekosten						
470	Overige kosten						
480	Afschrijvingskosten						
490	Interestkosten						
800	Opbrengst Pico Bello						
810	Opbrengst Hâagen-Dazs						
820	Opbrengst Ben & Jerry's						
	Saldo Winst/Verlies						
	Totaal						

3p □ 14

1p □ 15

INDEXCIJFERS

1p □ 16

3p □ 17

AFSCHRIJVING

2p □ 18

2p □ 19

3p □ 20

1p ■ 21 Omcirkel het juiste antwoord.

A B C D

VREEMDE VALUTA

3p □ 22

4p □ 23

INTREST

1p □ **24**

1p □ **25**

2p □ **26**

ONDERNEMINGSVORMEN

2p □ **27**

1p □ **28**

1p ☐ 29

1p ■ 30 Omcirkel het juiste antwoord.

A B C D

1p ■ 31 Omcirkel het juiste antwoord.

A B C D

OMZET, KOSTEN EN WINST

2p ☐ 32

2p ☐ 33

2p ☐ 34

BIJLAGE

GROOTBOEKREKENINGEN Boca Dushi NV

Rubriek 0

- 010 Gebouwen
- 020 Inventaris
- 050 Eigen Vermogen
- 060 Privé
- 070 8,5% Hypothecaire lening

Rubriek 1

- 100 Kas
- 110 Bank
- 130 Debiteuren
- 140 Crediteuren

Rubriek 2

- 200 Geld onderweg

Rubriek 3

- 300 Voorraad Pico Bello
- 310 Voorraad Häagen-Dazs
- 320 Voorraad Ben & Jerry's

Rubriek 4

- 400 Kostprijs Pico Bello
- 410 Kostprijs Häagen-Dazs
- 420 Kostprijs Ben & Jerry's
- 430 Loonkosten
- 440 Huisvestingskosten
- 460 Reclamekosten
- 470 Overige kosten
- 480 Afschrijvingskosten
- 490 Interestkosten

Rubriek 8

- 800 Opbrengst Pico Bello
- 810 Opbrengst Häagen-Dazs
- 820 Opbrengst Ben & Jerry's

ARUBA

EXAMEN MAVO 2017

Tijdvak 1
Woensdag, 10 mei
8:30 – 10:30

Management en Organisatie

Correctie- voorschrift

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Beoordelingsmodel
- 4 Inzenden scores
- 5 Bronvermeldingen

1 Regels voor de beoordeling voor het schooljaar 2016 - 2017

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de volgende regels.

Voor de beoordeling zijn de volgende regels van belang:

1. De directeur stelt zo spoedig mogelijk het door de kandidaten gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven en het proces-verbaal van het examen aan de examinerator ter hand.
2. De examinerator ziet het werk zo spoedig mogelijk na, wijst er de onvolkomenheden in aan en geeft het werk aan de gecommiteerde.
3. De gecommiteerde beoordeelt het zo spoedig mogelijk en levert het resultaat van de beoordeling uiterlijk twee dagen voor de bekendmaking van de cesuur in.
4. Indien de commissie, belast met de vaststelling van de opgaven, bindende normen voor de beoordeling van het werk heeft opgesteld, passen de examinerator en de gecommiteerde deze bij hun beoordeling toe.
5. Indien voor een vak twee of meer examineratoren optreden, bepalen zij in onderling overleg de behaalde scores per vraag. Komen zij daarbij niet tot overeenstemming, dan wordt het geschil voorgelegd aan de voorzitter van de examencommissie van de desbetreffende school. De voorzitter van de examencommissie kan hierbij in overleg treden met de voorzitter van de gecommiteerden. De voorzitter van de gecommiteerden kan een derde onafhankelijke gecommiteerde aanwijzen. De beoordeling van de derde gecommiteerde wordt gemiddeld met de dichtstbijzijnde beoordeling van de examinerator en de eerste gecommiteerde.
6. De examinerator en gecommiteerde drukken hun beoordeling uit in een cijfer uit de schaal van cijfers 1 tot en met 10 met de daartussen liggende cijfers met één decimaal aan de hand van de omzettingstabel. De examinerator en gecommiteerde vermelden de door hen toegekende cijfers niet op het werk zelf, doch op een afzonderlijk vel papier.
7. De examinerator vult de vastgestelde cijfers voor het schriftelijk examen in op een lijst van cijfers, waarvan het model door de directeur van de Directie Onderwijs wordt vastgesteld. De examinerator en de gecommiteerde ondertekenen de lijst.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende regels van toepassing:

1. De examinerator tikt in de digitale versie van het scoreblad, verstrekt door het Examenbureau, de namen en/of nummers van **alle kandidaten** en het aan iedere kandidaat toegekende aantal scorepunten per vraag.
2. Voor het antwoord op een vraag worden door de examinerator en door de gecommiteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die **geen gehele getallen** zijn, of een **score minder dan 0** zijn **niet toegestaan**.
3. Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
 - 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
 - 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
 - 3.3 indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
 - 3.4 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
 - 3.5 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;
 - 3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;
 - 3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen;
 - 3.9 indien een kandidaat op grond van een algemeen geldende woordbetekenis, zoals bijvoorbeeld vermeld in een woordenboek, een antwoord geeft dat vakinhoudelijk onjuist is, worden aan dat antwoord geen scorepunten toegekend, of tenminste niet de scorepunten die met de vakinhoudelijke onjuistheid gemoeid zijn.
4. Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de letter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Voor een juist antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal scorepunten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan één antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.
5. Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.

6. Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
7. Indien de examinerator of de gecommiteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan het Examenbureau. Het is **niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel**. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.
8. Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.
9. Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen. Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur. De directeur of een door hem aangewezen persoon stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer.

NB1 Het Examenbureau heeft de correctievoorschriften vastgesteld. De corrector mag **niet afwijken van het correctievoorschrift**.

NB2 Het aangeven van de onvolkomenheden op het werk en/of het noteren van de behaalde scores bij de vraag is toegestaan, maar niet verplicht.

NB3 Als het Examenbureau vaststelt dat een (centraal) examen een onvolkomenheid bevat, kan het besluiten tot een aanvulling op het correctievoorschrift. Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt zo spoedig mogelijk nadat de onvolkomenheid is vastgesteld in een erratum naar de directeur van de scholen gestuurd.

Soms komt een onvolkomenheid pas geruime tijd na de afname aan het licht. In geval dat het werk al naar de tweede corrector is gezonden, past de tweede corrector deze aanvulling op het correctievoorschrift toe.

Een onvolkomenheid kan ook op een tijdstip geconstateerd worden dat een aanvulling op het correctievoorschrift te laat zou komen. In dat geval houdt het Examenbureau bij de vaststelling van de cesuur/N-term rekening met de onvolkomenheid.

3 Vakspecifieke regels

Voor dit examen kunnen maximaal **81** scorepunten worden behaald.

4 Het beoordelingsmodel

vraag

antwoord

score

Balans en grootboek (4 pnt)

1

Maximumscore 1

Kas

<i>Datum</i>	<i>Omschrijving</i>	<i>Debet</i>	<i>Credit</i>
1 feb	Balans	Afl. 400,--	
14 feb	IF 0813		Afl. 314,--

Opmerking :

Elke foute regel in de grootboekrekening 1 scorepunt aftrekken.

2

Maximumscore 2

Crediteuren

<i>Datum</i>	<i>Omschrijving</i>	<i>Debet</i>	<i>Credit</i>
1 feb	Balans		Afl. 40.225,--
14 feb	IF 0813	314,--	
22 feb	IF 1973		Afl. 3.410,--

Opmerking :

Elke foute regel in de grootboekrekening 1 scorepunt aftrekken.

3

Maximumscore 1

A

Boekingsstempels (22 pnt)

4 Maximumscore 2

02 juni VF-0320

	Debet	Credit	
130 Debiteuren	Afl. 390,--		1
800 Opbrengst Pico Bello		Afl. 390,--	1

5 Maximumscore 3

04 juni B-1705

	Debet	Credit	
060 Privé	Afl. 144,--		1
470 Overige kosten	576,--		1
110 Bank		Afl. 720,--	1

6 Maximumscore 2

06 juni K-0422

	Debet	Credit	
200 Geld onderweg	Afl. 345,--		1
100 Kas		Afl. 345,--	1

7 Maximumscore 2

10 juni IF-2503

	Debet	Credit	
320 Voorraad Ben & Jerry's	Afl. 619,85		1
140 Crediteuren		Afl. 619,85	1

8 Maximumscore 4

16 juni B-2906

	Debet	Credit	
140 Crediteuren	Afl. 2.000,--		1
200 Geld onderweg		Afl. 345,--	1
130 Debiteuren		390,--	1
110 Bank		1.265,--	1

Of

	Debet	Credit	
110 Bank	Afl. 735,--		
200 Geld onderweg		Afl. 345,--	
130 Debiteuren		390,--	
140 Crediteuren	Afl. 2.000,--		
110 Bank		Afl. 2.000,--	

Opmerking :

Elke foute regel in de boekingsstempel 1 scorepunt aftrekken.

9	Maximumscore 2				
	20 juni	VZ1-01			
			Debet	Credit	
	400 Kostprijs Pico Bello		Afl. 312,50		1
	300 Voorraad Pico Bello			Afl. 312,50	1
10	Maximumscore 2				
	20 juni 2016	IC-0407			
			Debet	Credit	
	140 Crediteuren		Afl. 50,--		1
	300 Voorraad Pico Bello			Afl. 50,--	1
11	Maximumscore 3				
	22 juni 2016	D-5			
			Debet	Credit	
	480 Afschrijvingskosten		Afl. 700,--		1
	010 Gebouwen			Afl. 500,--	1
	020 Inventaris			200,--	1
12	Maximumscore 2				
	29 juni 2016	K-0407			
			Debet	Credit	
	460 Reclamekosten		Afl. 633,--		1
	100 Kas			Afl. 633,--	1

Kolommenbalans (19 pnt)

13. Maximumscore 15

		Saldibalans		Resultaten		Eindbalans	
Rek. num.	Grootboekrekening	Debet	Credit	Kosten	Opbrengsten	Debet	Credit
010	Gebouwen	208.000				208.000	
020	Inventaris	20.100				20.100	
050	Eigen Vermogen		58.000				84.899
060	Privé	1.355					
070	8,5% Hypothecaire lening		169.600				169.600
100	Kas	875				875	
110	Bank	11.700				11.700	
130	Debiteuren	8.950				8.950	
140	Crediteuren		18.436				18.436
200	Geld onderweg						
300	Voorraad Pico Bello	7.260				7.260	
310	Voorraad Häagen-Dazs	6.940				6.940	
320	Voorraad Ben & Jerry's	9.110				9.110	
400	Kostprijs Pico Bello	14.812		14.812			
410	Kostprijs Häagen-Dazs	13.815		13.815			
420	Kostprijs Ben & Jerry's	11.753		11.753			
430	Loonkosten	19.680		19.680			
440	Huisvestingskosten	1.010		1.010			
460	Reclamekosten	1.266		1.266			
470	Overige kosten	512		512			
480	Afschrijvingskosten	9.200		9.200			
490	Interestkosten	3.000		3.000			
800	Opbrengst Pico Bello		37.214		37.214		
810	Opbrengst Häagen-Dazs		35.857		35.857		
820	Opbrengst Ben & Jerry's		30.231		30.231		
	Saldo Winst / Verlies			28.254			
	Totaal	349.338	349.338	103.302	103.302	272.935	272.935

Opmerking :

Elke foute regel in de kolommenbalans 1 scorepunt aftrekken.

14	Maximumscore 3		
	Oud Eigen Vermogen	Afl. 58.000,--	
	Privé	<u>1.355,--</u> -	
		Afl. 56.645,--	1
	Saldo Winst	<u>28.254,--</u> +	
	Nieuw Eigen Vermogen	Afl. 84.899,--	1
	Eindbalans bezittingen – eindbalans schulden =		
	Afl. 272.935,-- – Afl. 188.036,-- = Afl. 84.899,--		1

Opmerking :

Bij deze opgave dient rekening te worden gehouden met doorberekende fouten.

15	Maximumscore 1		
	Omdat beide kanten van de resultatenrekening dan gelijk worden of er is evenwicht.		

Indexcijfers (4 pnt)

16	Maximumscore 1		
	$\frac{191}{100} \times 38.000 =$	Afl. 72.580,--	
17	Maximumscore 3		
	$\frac{38.000 + 41.200 + 49.040 + 44.400 + 39.160 + 54.120}{6} =$	44.320	1
	Afl. 414.960 : 12 =	Afl. 34.580	1
	$\frac{\text{Afl. } 44.320}{\text{Afl. } 34.580} \times 100 =$	128,17 → 128	1

Afschrijving (8 pnt)

18	Maximumscore 2		
	Technische levensduur is het aantal jaren dat een machine werkelijk binnen een onderneming wordt gebruikt.		1
	Economische levensduur is het aantal jaren dat geschat wordt dat een machine wordt gebruikt.		1
19	Maximumscore 2		
	$\frac{\text{A-R}}{n} = \frac{\text{Afl. } 36.000 - \text{Afl. } 3.000}{7 \text{ jaar}} =$	Afl. 4.714,29	1
	$\frac{\text{Afl. } 4.714,29}{\text{Afl. } 36.000,--} \times 100\% =$	13,1%	1

20	Maximumscore 3		
	Aanschafprijs	Afl. 36.000,--	
	Afschrijving 1 ^e jaar van de boekwaarde 13%	<u>4.680,-- -</u>	
	Boekwaarde eind 1 ^e jaar	Afl. 31.320,--	1
	Afschrijving 2 ^e jaar van de boekwaarde 13%	<u>4.071,60 -</u>	1
	Boekwaarde eind 2 ^e jaar	Afl. 27.248,40	1
	<i>Opmerking :</i>		

Bij deze opgave dient rekening te worden gehouden met doorberekende fouten.

21 **Maximumscore 1**
A

Vreemde valuta (7 pnt)

22	Maximumscore 3		
	Afl. 10.664,-- – Afl. 4,75 = Afl. 10.659,25		1
	<div style="text-align: center;">1</div> Afl. 10.659,25 : Afl. 1,69 = AUD 6.307,25		1

Opmerking :
Bij deze opgave dient rekening te worden gehouden met doorberekende fouten.

23	Maximumscore 4		
	10% van AUD 6.307,25 = AUD 630,73		1
	<div style="text-align: center;">1</div> 630,73 x 1,61 = Afl. 1.015,47	ea1	
	1.015,47 – 4,75 = Afl. 1.010,73		1

Opmerking :
Bij deze opgave dient rekening te worden gehouden met doorberekende fouten.

Intrest (4 pnt)

24 **Maximumscore 1**
80% van Afl. 250.000,-- = Afl. 200.000,--

25 **Maximumscore 1**
Afl. 200.000,-- : 20 = Afl. 10.000,--

26 **Maximumscore 2**
Afl. 200.000-10.000-10.000 = Afl. 180.000 1

$$\frac{\text{Afl. 180.000} \times 8,5 \times 1}{100} = \text{Afl. 15.300}$$
 1

Opmerking :

Bij deze opgave dient rekening te worden gehouden met doorberekende fouten.

Ondernemingsvormen (6 pnt)

27 **Maximumscore 2**
Natuurlijk persoon. 1
Want hij is hoofdelijk aansprakelijk voor het bedrijf. 1

28 **Maximumscore 1**
Want een maatschap is een samenwerkingsvorm tussen twee of meer personen die eenzelfde beroep uitoefenen.

29 **Maximumscore 1**
Niet snel een lening kunnen krijgen omdat hij alleen aansprakelijk is.
Continuïteit is onzeker.
Hij is hoofdelijk aansprakelijk voor de schulden van het bedrijf.

Opmerking:

Andere antwoorden in dezelfde strekking dienen ook goed gerekend te worden.

30 **Maximumscore 1**
B

31 **Maximumscore 1**
C

Omzet, kosten en winst (7 pnt)

32

Maximumscore 2

Brutowinst $35:100 \times \text{Afl. } 14.000 = \text{Afl. } 4.900,--$

1

$\text{Afl. } 14.000 - \text{Afl. } 4.900 = \text{Afl. } 9.100,--$

1

33

Maximumscore 2

$\text{Afl. } 4.900,-- - \text{Afl. } 1.315,-- = \text{Afl. } 3.585$

1

$\frac{\text{Afl. } 3.585}{\text{Afl. } 14.000} \times 100\% = 25,6 \%$

1

34

Maximumscore 2

$\frac{17.000 + 19.000}{2} = 18.000$

1

$2,5 : 100 \times 18.000 = \text{Afl. } 450,--$

1

35

Maximumscore 1

$\text{Afl. } 2.900,-- - 1.800,-- - 380,-- = \text{Afl } 720,--$

1

5 Inzenden scores

De examiner verwerkt **na de eerste correctie** de scores van **alle kandidaten** in alfabetische volgorde in de digitale versie van het scoreblad. Dit scoreblad wordt door het Examenbureau verstrekt.

De examiner mailt dit ingevulde **voorlopige scoreblad**, nog **voordat het werk naar de gecommiteerde wordt gestuurd**, naar het Examenbureau.

Nadat de bespreking van het werk met de gecommiteerde heeft plaatsgevonden, past de examiner het voorlopige scoreblad aan en stuurt deze **definitieve versie** naar het Examenbureau.

Het Examenbureau analyseert de scores en **stelt de definitieve cesuur/N-term vast**.

Na vaststelling **ontvangen de directeuren van de scholen de omzettingstabel** voor het desbetreffende vak van het Examenbureau.

6 Bronvermeldingen

Geen